DEO OPTIMO MAXIMO,

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

DISSERTATIO MEDICA.

De usu muriatis calcarei in obstructionibus glandularum mesentericarum.

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-septimâ mensis Novembris, anno Domini M. DCC. XCI.

M°. *JOANNE-JACOBO-HIERONIMO DUCOS*, *Doctore Medico, præside.*

I.

QUEMADMODUM sua est cuique ætati peculiaris evacuatio (1), ita diversis morborum generibus, pro vario vitæ stadio, obnoxium genus humanum. Etsi Hippocrates, caput tanquam sedem affectionum pathologicarum in pueritiâ, thoracem in adulto, abdomen in senectute spectare non dubitaverit (2); etsi aeris ambientis status, temperatura ad morbos producendos multum conferant, &c, semel hâc veritate demonstratâ, divisiones ac classificationes morborum ordinaverint nosologici scriptores (3); attamen illorum opinioni non ita assensum præbemus, ut omnibus vitæ periodis morbos communes non admittamus; sic,

(1) Consule dissert. à dilectissimo patre Parisiis, ann. 1764 propugnatam. An sua sit cuique ætati peculiaris evacuatio?
(2) Hippocratis opera sparsim.
(3) Sydenham, praxis medica.

ut exemplo rem illustremus, febribus, pleuritide, variolis, &c, omnes, omni ætate, omni tempestate, laborare possumus; tunc diversas methodos adhibeat medicus, prout varia ætas, diversus sexus, oppositum temperamentum. In hâc longâ morborum serie annumerandæ sunt glandularum mesentericarum obstructiones, de quibus plurima dicenda veniunt; sed antea generaliter obstructiones spectare debemus.

I I.

DEBITUM circulationis motum subire debent corporis nostri liquida. Toties illi obices opponuntur, toties existit obstructio, ut ipsa nominis indicat etymologia. Actione solidorum moventur humores; obstructionum causas in illis præsertim quærere debemus; à nimis laxâ fibrâ, ab illius atoniâ, inertiâ, à nimiâ rigiditate, tensione, à nimio spasmo, minuitur actio solidorum, ac proindè retardatur humorum motus circulatorius, producuntur obstructiones (4). Si vero major sit humorum copia, si tenaciorem, viscidioremque naturam induant, si nimis arcta sit vasorum capacitas, pariter nascitur ille morbus, juxtà immortalis Boerhaave mentem (5). Corporum externorum compressiones, tumores (6) & innumeræ causæ, hoc ipso quod vicinas partes nimis comprimant, vasorum capacitatem minuunt, indèque ortum ducunt obstructiones. Ratione sedis differunt quoque affectiones illæ pathologicæ; & diversa nomina, prout diversas partes occupant, acceperunt. Hæc de obstructionibus generaliter spectatis nobis sufficiant; illas nunc in glandulis mesentericis considerare juvat; de descriptione anatomicâ silemus, quum anatomicæ cognitiones, medicinæ practicæ limina salutanti, supponantur (7).

I I I.

INTER glandulas conglobatas annumerantur glandulæ mesentericæ: nemini ullum dubium remanet, quin per illas transeat chilus. Anatomica partium structura, diversa experimenta illud comprobant (8). Sed quid experiatur chilus dum illas partes subit? Adhùc incertum; probabilius tamen nobis videtur tenuiorem, subtilioremque chili partem per illas transire, indè que more venosarum ramificationum (9), vasa lactea secundi ordinis in majores truncos sobolescunt; sic cisternam chili, ductumque thorachicum petit humor, reparandis vitæ dispendiis à naturâ destinatus: hanc opinionem eo lubentius amplectimur, quod injectionibus anatomicis, observationibus ex anatome comparatâ desumptis, nostra confirmatur sententia. In avibus, mesenterium, glandu-

---

(4) Gorter, Medicinæ compendium tract. 50.

(5) Aphorismi de cognescendis & curandis morbis, paragr. 107 & seq.

(6) Wan-Swieten, t. 1.

(7) Illarum partium accuratam descriptionem tradidit Winslow, & nostris temporibus Cl. Sabatier: consule illorum opera.

(8) Francisci Baconis de Verulamio, sylva sylvarum, cent 1.a Bartholini, anatome quartum renovata, lib. 1. cap. XIV. ejusdem de venis, cap. 3. alii benè multi scriptores in hoc consentiunt.

(9) Winslow, traité du bas-ventre, art. 207.

læque mesentericæ non reperiuntur (10); si per venam mesentericam liquidum injicias, cavitatem intestinorum subit illud; liquore intestino repleto, utrâque compressâ extremitate, venam mesentericam ingreditur liquor (11). Ex illis, verus glandularum mesentericarum elucescit usus; chilum elaborant, & in avibus si non reperiuntur, venæ mesentericæ ramificationes ultimæ, glandularum mesentericarum officio funguntur. Lentior chili motus in illis glandulis, celerior vero in vasis lacteis, tum primi, tum secundi ordinis: autopsia anatomica illud nos docet: arteriæ mesentericæ pulsationes, arteriæ venæque mesentericæ singularis dispositio, hunc motum chili acceleratum producunt. De hâc mirâ dispositione, ni fallor, siluerunt auctores (12): ramificatio arteriosa, supra ramulum venosum transit, dum ramulus iste venosus, alteram arteriosam ramificationem operit, & vice versâ; in pluribus cadaveribus illam observationem confirmavimus. Vieussens spiritum nerveum in glandulis mesentericis perfici asserere non dubitat (13). Illam opinionem confutare supervacaneum foret; nunc enim ex physicâ animali omnes rejiciuntur hypotheses: experimentis tantum modo fides adhibetur. Alii musculosam structuram in illis partibus considerantes, illarum actione, motum chili acceleratum asseruerunt: falsa quoque hæc opinio, ut potè observationibus anatomicis opposita. Acceleratur revera motus chili in vasis lacteis primi generis, ut jam supra annotavimus; ad glandulas ubi pervenit humor ille, lentius circulationem absolvit, & incognitam, non perpensam hùc-usque actionem experitur; vasa lactea secundi generis, indèque chili receptaculum à Pecquet detectum purior adit.

I V.

Ex illis (III) evidentissimè patet, quanta mala ex obstructionibus glandularum mesentericarum exurgere debeant. Quibusnam autem causis, in illis partibus producuntur obstructiones? Generaliores jam exposuimus (II): in pueris potissimum existit status ille pathologicus; ab acidâ humorum acrimoniâ (14), à pravâ alimentorum digestione, ab inediâ vasorum lacteorum, à chilo malè elaborato, pendere nobis videtur. In pueris, multa reperiuntur vasorum lacteorum oscula inhiantia, systema glandulare, ac systema lymphaticum prædominium habent, ac proindè chilus breviter absorbetur; sed in hâc ætate, non sufficienter elaboratur chilus, illum que glandulæ mesentericæ perficere non possunt, ut secundi ordinis vasa lactea permeare queat, sic que in glandulis stagnando, illas obstruit. Acrimonia humorum vasorum parietes constringit, celeriori motu ad glandulas defertur chilus; quum autem glandulæ non sint irritabiles, dum è contrà vasa lactea illo motu donantur (15); indè consectarium remanet, in glandulis obstructiones generari; ex unâ parte, abundantiorem, in minori temporis spatio, chili quantitatem accipiunt; ex alterâ verò, humor ille vasa lactea

---

(10) Hist. Scient. Acad. par. ann. 1678.
(11) Ibid. Hist. ann. 1683.
(12) Auctores, ramulorum venæ arteriæque mesentericæ contextum apprimè calluerunt, sed hunc alternativum situm omiserunt. Vid. Winslow, &c.
(13) Vieussens, Nevrographia.
(14) Hanc acidam acrimoniam, ut generalem morborum infantium causam, agnoscit Harris.
(15) Cruiskan, des vaisseaux limphatiques.

ſecundi generis non adit, ob inſufficientem elaborationem. Prava digeſtio hunc quoque morbum gignit: nimia ventriculi debilitas, celerior illius in cibos actio, alimenta malè condita, liquorum ſpirituoſorum abuſus (16), fructus horœi immaturi, &c, ſunt totidem cauſæ pravæ digeſtionis: conſequenter obſtructionum. Inertia vaſorum lacteorum à nimiâ partium ambeuntium mollitie, à ſolidorum in liquidorum impetum non renittentiâ, ab imminutâ irritabilitate vaſorum, à nimis diſtentis illorum parietibus, producitur. Chilus tandem malè elaboratus inter obſtructionum cauſas jure ac merito recenſetur (17). Alimentis non prudenter electis (18), tubus inteſtinalis malè ſua munia adimplet; bilis cum illis non miſcetur, feces alvi liquidiorem, mollioremque ſubſtantiam referunt; uno verbo, quartum digeſtionis tempus non abſolvitur (19); nimis crudus, non ſufficienter coctus chilus vaſa lactea penetrat; ad illum elaborandum, perficiendumque non ſufficit actio glandularum meſentericarum, illas que tunc obſtruit. Tales ſunt obſtructionum cauſæ in glandulis meſentericis; ab aliis tamen affectionibus pendere poſſunt; ab imperfectâ menſtruatione, ab atoniâ ſolidorum, poſt longos, periculoſos que morbos, ab ictero, à leucophlegmatiâ, ab habitatione nimis humidâ, ab aſpectûs ſolis privatione (20), illas productas vidi.

V.

A quâcumque cauſâ pendeat ille morbus, ſequentia ſemper prodeunt ſymptomata: intumeſcit, indureſcit abdomen; dolor in illo, præſertim in regione umbilicali & hypogaſtricâ perſentitur; œdematoſæ fiunt extremitates inferiores, digeſtio difficilis: albeſcunt feces alvi: adeſt etiam ventris fluxus: pallor, macies maxima videntur: albeſcit lingua: os amarum: nulla ciborum appetitio: pulſus durus, frequens: aliquando tuſſis convulſiva, ſymptomatica tantum: extinguuntur oculi: triſtitia ægrotantes occupat. Alios quoque morbos producunt obſtructiones in illis partibus; quandòque illas ſequitur hidrops; tunc juxtà Gorter, in lateribus potiſſimum aquæ fluxus perſentiuntur; quum perverſam naturam habeat chilus, humorum maſſa ſcaturiens ex illo pervertitur, ſic que difficilè reparantur diſpendia vitæ, quinimò, ſenſim ſine ſenſu delentur vires, & mors cito citius advenit, ni debita adhibeantur remedia. Omnia medicamentorum leniter purgantium, reſolventium, ſuadent uſum (21): ſulfas ſodæ (22), ſulfas magneſiæ (23), murias magneſiæ (24), tartris ſodæ (25), acetis potaſſæ (26),

---

(16) Conſule diſſ. à clar. Dorigni, Pariſiis, ann. 1749, propug. an à potibus ſpirituoſis prematura ſenectus.

(17) Gorter, opus cit. tract. 39, parag. 5.

(18) Lorri, Traité des alimens, t. 1. Encyclopédie méthodique, Médecine, t. 1, 2e p. voy. Aliment, à Cl. Hallé.

(19) Haller, Elem. phyſiologiæ. t. 7.

(20) Conſule diſſert. à me hoc anno propugnatam. De influxu luminis in varia naturæ corpora, parag. 50.

(21) Boerhaave de medicamentis.

(22) Sal glauberi.

(23) Sal anglicanum, vel ſal epſonienſe.

(24) Sal muriaticum magneſiæ.

(25) Sal Segnetti.

(26) Terra foliata tartari.

in hâc classe ordinantur; sed murias calcareus (27) illa superat energiâ, ac proindè illius historia paucis facienda.

V I.

Murias calcareus fermè semper cum muriate sodæ, in aquis maris reperitur; constat ex intimâ unione acidi muriatici cum calce. Semper cum aliis salibus combinationes init salinaris illa substantia, adeo ut arte sit paranda, ut integra, omnibus heterogeneis substantiis segregata obtineatur. Diù jam illud præ manibus habuerunt antiqui physici, dum ad parandam ammoniacam (28) muriatem ammoniacalem (29) in retorta cum calce reponebant: calx majorem affinitatem habet cum acido muriatico quam ammoniaca, exurgit murias calcareus, dum ammoniaca apparatu idoneo recipitur. Sequentes proprietates habet illud sal. Cristallisatur sub formâ prismatis, quadruplici facie, piramidis acutissimis terminati; (30) deliquescit, & dum vidimus muriatem sodæ deliquescentem, muriati calcareo, muriati magnesiæ debentur illa phenomena (31); saporem habet primo refrigerantem, acrem deindè, postea stimulantem, tandem amaram, & illi & muriati magnesiæ aquarum maris amarities debetur. Aquâ multum solubilis: si frigidum sit liquidum una & dimidia illius pars, unam muriatis calcarei partem dissolvit; si verò calida sit aqua, una pars liquidi ad unam salis partem solvendam sufficit. Actione caloris aquam cristallisationis amittit, luteum colorem paululùm induit, & croceum diffundit odorem; si verò intensior sit calor, acidi pars quædam sub formâ fluidi elastici in auras avolat (32); si suprà carbones, aut ignescens corpus reponatur sal illud, phosphorescentem habet virtutem, ut primus vidit Homberg; hinc phosphorus Homberg à quibusdam dicitur: est murias calcareus cum excessu calcis. Barytâ illius salis solutio decomponitur, efformatur murias Baryticus, dum calx & magnesia nihil in illâ operantur; potassâ, sodâ que calx precipitatur, non ammoniacâ. Acido sulfurico acidum muriaticum ad fluiditatem elasticam transit; sicut & acido nitrico; sed dum acidi muriatici pars per acidum nitricum transit, quum acidum muriaticum majorem affinitatem habeat cum oxigenio quam acidum nitricum (33), decomponitur illius acidi nitrici portio; acidum nitro-muriaticum exurgit (34), ut liquoris color, odor apprimè demonstrant. Sulfatem potassæ ac sodæ decomponit Murias calcareus, dum ipse, carbonate potassæ ac sodæ decomponitur; tunc elicitur caloricum, sub formâ solidâ infimam vasis partem petit calx, aquam

---

(27) Sal ammoniacale fixum, oleum calcis.

(28) Alcali volatile.

(29) Sal ammoniacale.

(30) Percel. Fourcroy, élémens de chimie, t. 2. quator edit. 3.

(31) Cl. Chaptal, élémens de chimie, t. 2.

(32) Si in retortâ muriatem calcareum reponas, diù intensus sit calor, & suprà fluidum avolans immitas cartam, malvarum succo tinctam, rubrum colorem accipit carta.

(33) Tantam affinitatem cum acido muriatico habet oxigenium, ut ab illo nunquam segregatum fuerit, & omnibus corporibus illud adimat. Clar. Lavoisier, élémens de chimie, t. 1. conf. diss. à me propositam hoc anno de novâ infectionis, fortasè contagionis destruendæ methodo.

(34) Aqua regalis.

absorbendo ; illud experimentum olim miraculum chemicum dixerunt physici. Si in eodem liquido solvantur nitras ac murias calcareus, difficilè à se invicem separantur, quum easdem cristallisationis leges habeant.

VII

MURIATEM sodæ tanquam resolvens proposuerat Russel (35). De muriatis calcarei usu in medicinâ; quædam jam dixerat le Roi, Professor Monspeliensis (36). Majorem illius salis proprietatibus attentionem præstando, illum in obstructionibus glandularum mesentericarum adhibuit CL. Fourcroy (37). Ad dosim duodecim granorum in pauxillo aquæ porrectus, humorum excretionem producit in pueris; ter in die illa dosis ægrotantibus offeratur; si non sufficiat, usque ad drachmam unam, duas in adulto adhibeatur; uno verbo, in illius medicamenti administratione, sicut & aliorum, prudentiam habeat medicus; sitim, nec colicos dolores excitat dum operatur; salivâ illius sapor breviter deletur; in tumoribus limphaticis (38), in paralysi suadendus illius usus, tum internus, tum externus; ipse met illud medicamentum in duobus pueris, obstructiones in mesenterio habentibus feliciter adhibui, sicut & in multis CEL. Fourcroy. Cavendum ne cum tartrite potassæ, aut succis ex vegetabilibus expressis præbeatur; alioquin decomponeretur (39). Sub formâ pilularum adhiberi potest, sed statim ubi parantur illæ, statim sumendæ, alioquin ad liquefactionis statum breviter transirent. In enematibus si illo utatur medicus, minorem effectum producet quam si per os hauriatur, aliquam tamen actionem exercebit. Sufficiunt illa ut muriatis calcarei usum experiantur medici, & in materie medicâ, resolvens optimum adhùc deficiens, introducant.

---

(35) De tabe glandulari.
(36) Academ. Reg. Scient. ann. 1752.
(37) Hist. de la Soc. Roy. de Médecine, année 1782 & 1783.
(38) Percel. ac dil. Fabricius Societati Philomathicæ observationem misit, de limphaticis tumoribus in articulationibus, balneis maris, melius se habentibus, & ad sanationem vergentibus. Muriati calcareo, & muriati magnesiæ illi debentur effectus.
(39) Excepto succo nasturtii omnibus fermè vegetabilium succis decomponitur. Fourcroy, opus cit.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

THAURAUX (*Joannes*).	*MUNIER* (*Maria-Zorobabel*).	*ADET* (*Petrus-Augustus*)
TESSIER (*Henricus-Alexander*)	*JEANROY* (*Deodatus*), *Bibliothecarius*, *ann.* 1778-80.	*GEOFFROI* (*Stephanus-Ludovicus*), *Physiologiæ & Pathologiæ*, *an.* 1756-58, *Professor.*
THOURET (*Augustinus*).	*DUCHANOI* (*Claudius-Franciscus*) *Artis obstetriciæ*, *an.* 1782-84, *Professor.*	*PAUTIER DE LA BREUILLE* (*Dionysius*).

Proponebat Parisiis ANDREAS-LUDOVICUS GUILBERT,
Dissertationis auctor.

Ab octavâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Facultatis Medicinæ Parisiensis Typographi. 1791.

